

УДК 378.022:[378.091.5:615]-057.875-054.6

Шеремета Л.М.

Досвід викладання фармакології для студентів факультету підготовки іноземних громадян Івано-Франківського національного медичного університету та роль унаочнення

Івано-Франківський національний медичний університет, Україна

Резюме. Фармакологія як одна із фундаментальних медичних наук вивчається студентами всіх факультетів медичних університетів у всьому світі. Глибоке розуміння процесів, що відбуваються в організмі людини під впливом лікарських препаратів та можливі наслідки взаємодії ліків із організмом необхідні медичним працівникам будь-якої галузі медицини та фармації. Оволодіння студентами ґрунтовними теоретичними знаннями та практичними навичками з фармакології є необхідною умовою для наступного успішного засвоєння клінічних дисциплін та майбутньої ефективної лікарської діяльності у будь-якій країні світу. У статті описаний власний досвід і наведені випробувані заходи щодо покращення методики викладання фармакології для студентів, котрі навчаються англійською мовою. Описані приклади особливостей викладання певних розділів та можливості їх унаочнення. Проаналізовані окремі аспекти роботи з іноземними студентами, котрі визначають необхідність широкого впровадження в навчальний процес інтерактивних методів навчання, усного та письмового тестування, проведення наукових дискусій та залучення англомовних студентів до роботи у наукових гуртках.

Ключові слова: викладання фармакології, іноземні студенти, новітні технології, моделі навчання Вступ.

Сучасний стан розвитку медичної науки у світі передбачає високий рівень підготовки спеціалістів медичної та фармацевтичної галузі, перш за все, на додипломному етапі навчання. Забезпечення навчального процесу високотехнологічними сучасними засобами такими, як комп'ютерні класи, мультимедійні проектори, смарт-дошки, планшетні комп'ютери, відеотрансляційні системи та ін. є необхідними як для більш повного і детального подання навчального матеріалу викладачами, так і для полегшення сприйняття і розуміння його студентами. Традиційні методи унаочнення, такі як таблиці, атласи, навчальні посібники, зразки лікарської рослинної сировини та інші, випробувані десятиліттями, теж мають своє місце і роль у навчальному процесі і використовуються на практичних заняттях. Унаочнення, як ілюстративно-навчальний матеріал, сприяє не тільки кращому запам'ятовуванню теми лекції чи практичного заняття, але розвиває творчий потенціал студентів, зокрема щодо створення схем, таблиць, ситуаційних задач і є важливим моментом інтерактивного навчання. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що має на меті створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх студентів, а викладач і студент є рівноправними суб'єктами навчання. Така форма викладання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність студента, сприяє розвитку творчого клінічного мислення і активному діалогу [1]. Основні методи інтерактивного навчання включають самостійну роботу – позааудиторну в першу чергу, створення студентами мультимедійних презентацій з наступною демонстрацією та обговоренням на практичному занятті, ситуаційних задач та вибір тем для дискусії.

Мета роботи – узагальнення досвіду роботи із англомовними іноземними студентами на кафедрі фармакології ІФНМУ та пропозиції щодо її оптимізації.

Основна частина. Іноземні студенти навчаються в українських вишах за типовими програмами, затвердженими МОЗ, і виконують той самий навчальний план, що і вітчизняні [2]. Водночас, для переважної більшості із них англійська мова не є рідною і рівень володіння нею є не однаковий і далеко не завжди достатній. Крім того, фармакологія, як

фундаментальна медична дисципліна, є міцно пов'язана з іншими дисциплінами, такими як біологічна хімія, анатомія, фізіологія, біологія, внутрішня медицина, що суттєво ускладнює її засвоєння і вимагає від студентів значних зусиль і праці для інтегрування уже здобутих знань із щойно отриманими [5]. Важливою умовою оптимізації навчальної діяльності іноземних студентів є удосконалення навчально-методичного забезпечення дисципліни, методики навчання та контролю знань [3,6].

Робота із студентами на кафедрі фармакології ІФНМУ організована за декількома напрямками:

- самостійна робота студентів (СРС);
- аудиторна, що включає лекційні, практичні та консультативні заняття;
- участь у роботі студентського наукового гуртка та виступи на студентських конференціях.

Для організації СРС на кафедрі створений збірник методичних розробок, який містить:

- питання для теоретичної підготовки до заняття;
- тести різного рівня складності для контролю засвоєння матеріалу (тести типу А і В);
- перелік, обов'язкових для виписування в рецептах, препаратів;
- фармакологічні ситуаційні задачі;
- перелік навчальної літератури.

У збірнику також є декілька додатків, які полегшують студентам самостійну роботу, а саме: довідник лікарських форм та правил виписування рецептів на них (медична рецептура), основні скорочення, що використовують при виписуванні рецепта латинською мовою; перелік теоретичних питань та препаратів, що включені до Програми і є обов'язковими для вивчення і успішного складання модульних контролів. У зв'язку із обсягом завдань для СРС їх пояснення і контроль проводиться в лекційному курсі, на практичних заняттях та консультаціях. Тести типу А у домашніх завданнях, взяті із кафедральної бази даних завдань до ліцензійного іспиту «Крок-1». Тести типу В – складені викладачами кафедри і стосуються препаратів, що входять до програмного переліку. З метою поліпшення засвоєння та розуміння тестових завдань типу А ми застосовуємо їх і для проведення контролю вихідного рівня знань на практичних заняттях. Складніші тести типу В обговорюються на початку заняття, при чому пояснення дають сильніші студенти разом із викладачем. Лекції читаються виключно із використанням мультимедійних презентацій. Оскільки студенти 3 курсу ще не дуже обізнані із клінічними проявами захворювань та медичною термінологією, обов'язковими, на нашу думку, є ілюстрації, що пояснюють ту чи іншу ситуацію, а саме: фотографії, рисунки, схеми та кольорові таблиці. Наприклад, лекція за темою «Глікозидні та неглікозидні кардіотоніки та антиаритмічні засоби» містить не тільки зображення рослин, що містять серцеві глікозиди, а також малюнки із короткими поясненнями клініки гострої та хронічної серцевої недостатності, та анімаційні зображення різних типів аритмій. Також ми широко застосовуємо текстові пояснення нових термінів та загальноприйнятих аббревіатур. У зв'язку із значним збільшенням англомовних студентів саме на 3 курсі у цьому навчальному році і, відповідно, нестачею навчальної літератури англійською мовою, ми пропонуємо крім переліку літератури, лекційного матеріалу на сайті університету, ще й інтернет-адреси сайтів із вільним доступом, які містять презентації, текстові файли та навчальні тестові завдання з фармакології із різних медичних університетів світу. Така

практика допомагає і викладачам і студентам, так як розширює інформаційний простір, дає можливість інтеграції знань і досвіду викладання [4]. Консультативні заняття проводять викладачі кафедри 2 рази на тиждень. Як унаочнення на консультаціях використовують таблиці із підписами англійською мовою, довідники із лікарської рецептури та мультимедійні презентації до окремих тем («Засоби, що впливають на вегетативну нервову систему», «Місцеві анестетики» та ін.)

Всі контрольні заняття до змістових модулів та підсумкових модульних контролів на кафедрі проводяться комп'ютерним тестуванням, а теоретичні питання та практичні навички (виписування рецептів) - виключно у письмовій формі. Такий формат підсумкових занять забезпечує відкритість і об'єктивність оцінювання знань та дає можливість пояснення допущених помилок. Усне тестування іноземних студентів ми використовуємо, крім практичних занять, тільки на комісійних перескладаннях підсумкових модульних контролів, на яких крім членів комісії, присутні також представники деканату. Співробітники кафедри практикують також такі активні форми організації навчання, як імітаційно-рольові ігри, самостійне складання ситуаційних фармакологічних задач та їх вирішення. Але, на жаль, обмежений час практичних занять та значний обсяг програмного матеріалу не дає змоги проводити такі заняття часто.

Залучення іноземних студентів до роботи у науковому гуртку кафедри ми розпочали ще чотири роки тому. Перші учасники опрацьовували літературу та готували виступи до засідань гуртка, але не завжди наважувались виступати перед аудиторією україномовних однокурсників. Минулого навчального року студентка із Нігерії виступила на щорічній студентській науковій конференції і отримала 1 місце у секції «Нормальна та патологічна фізіологія. Фармакологія» за прекрасно підготовану і представлену презентацію, присвячену хворобі та її можливій фармакотерапії Т.Г. Шевченка.

Висновки

1. Використання новітніх комп'ютерних технологій у вивченні фармакології забезпечує високий рівень інформативності та дозволяє ілюструвати теоретичний матеріал практичними прикладами під час аудиторних занять.

2. Організація навчального процесу за інтерактивними методиками дає можливість студентам розширювати свої комунікативні та практичні навички, позиціонувати себе у ролі лікаря за складних клінічних ситуацій і приймати рішення.

3. Унаочнення на лекціях та практичних заняттях шляхом демонстрацій мультимедійних презентацій, із включеними до них фотографій, анімаційних та графічних зображень сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню студентами навчального матеріалу.

4. Залучення іноземних студентів до участі в роботі наукового гуртка сприяє не тільки більш ґрунтовному вивченню фармакології, але і полегшенню «входження» у студентський соціум та ознайомленню із культурними та науковими традиціями країни, в якій вони навчаються і живуть.

Література

1. Будапештська декларація про створення Європейського простору вищої освіти. – 12 березня 2010 р.

2. Ковальчук Л.Я. Новітні шляхи вдосконалення підготовки фахівців у Тернопільському державному медичному університеті ім. І.Я. Горбачевського / Л.Я. Ковальчук // Мед. освіта. – 2010. – № 2. – С. 27-30.

3. Самура І.Б. Особливості викладання фармакології іноземним

студентам в умовах кредитно-модульної системи організації навчання / І.Б. Самура//

Буковинський медичний вісник. – 2014. – Том 18, № 2 (70). – С. 173-176.

4. Результати впровадження нових технологій навчання при викладанні фармакології / К.А. Посохова, О.М. Олещук, О.О. Шевчук [та ін.] // Медична освіта. – 2012. – №3 (додаток). – С. 247.

5. Чечотіна С.Ю. Актуальність впровадження міждисциплінарної інтеграції при вивченні фармакології / С.Ю. Чечотіна // Український стоматологічний альманах. – 2013. – № 4. – С. 86-89.

6. Anuradha J. Innovations in pharmacology teaching / Anuradha J. // Int. J. Pharm. Beomed. Res. – 2010. – № 1(2). – P. 62-64.

Шеремета Л.Н.

Опыт преподавания фармакологии для студентов факультета подготовки иностранных граждан Ивано-Франковского национального медицинского университета и роль наглядных пособий

Ивано-Франковский национальный медицинский университет, Украина

Резюме. Фармакология как одна из фундаментальных медицинских наук изучается студентами всех факультетов медицинских университетов во всем мире. Глубокое понимание процессов, происходящих в организме человека под воздействием лекарственных препаратов и возможные последствия взаимодействия лекарств с организмом необходимы медицинским работникам любой области медицины и фармации. Овладение студентами глубокими теоретическими знаниями и практическими навыками по фармакологии является необходимым условием для последующего успешного усвоения клинических дисциплин и будущей эффективной врачебной деятельности в любой стране мира. В статье описан собственный опыт и приведенные опробованные меры по улучшению методики преподавания фармакологии для студентов, обучающихся на английском языке. Описаны примеры особенностей преподавания определенных разделов и возможности их наглядности. Проанализированы отдельные аспекты работы с иностранными студентами, которые определяют необходимость широкого внедрения в учебный процесс интерактивных методов обучения, устного и письменного тестирования, проведения научных дискуссий и привлечения англоязычных студентов к работе в научных кружках.

Ключевые слова: преподавание фармакологии, иностранные студенты, новейшие технологии, модели обучения.

L.M. Sheremeta

Experience in Teaching Pharmacology Foreign Students at Ivano-Frankivsk National Medical University and the Importance of Using Visual Aids

Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

Abstract. Pharmacology as one of the basic medical sciences is studied by students of all medical faculties all over the world. Deep understanding of the processes occurring in the human body under the influence of drugs and the possible adverse reactions necessary for medical staff of any branch of medicine and pharmacy. Mastering profound theoretical knowledge and practical skills in pharmacology by students is a necessary prerequisite for subsequent successful mastering clinical disciplines and further effective medical practice abroad. This article describes our own experience and actions taken to improve methods of teaching pharmacology to English-speaking students. Some examples of peculiarities of teaching certain sections and their possible visual aids were shown. Some aspects of working with foreign students that determined the importance of wide implementation of interactive learning, oral and written tests, and scientific debates into the learning process and involvement of English-speaking students into scientific circles were analyzed.

Keywords: teaching pharmacology, foreign students, new technologies, learning models

Надійшла 17.11.2014 року.